

VAASAN KORKEAKOULU
Rehtori Ilkka Virtanen

Juhlapuhe Onkilahden lukion
Itsenäisyyspäivän juhlassa 5.12.1990

KANSAINVÄLISTYMINEN — VÄLTTÄMÄTTÖMYYS MYÖS ITSENÄISEN SUOMEN KEHITYKSELLE

Kansainvälistyminen on yksi tärkeimmistä aikamme puheenaiheista. Eikä pelkästään puheenaihe, vaan nopeasti ja voimakkaasti etenevä tapahtumien ketju myös Suomessa. Tähän kehitykseen on olemassa useitakin eri syitä.

Ennennäkemätön teknis-taloudellinen kehitys on ensinnäkin tehnyt kansainvälisen kanssakäynnin ja kommunikoinnin entistä helpommaksi ja yksinkertaisemmaksi. Muutamassa tunnissa on mahdollista siirtyä maapallon melkein pä mistä tahansa kolkasta mihin tahansa toiseen paikkaan. Yhdysvaltain ulkoministeri John Bakerin Persianlahden kriisiin liittyvät viime viikkojen "sukkuladiplomatiamatkat" eri puolille maailmaa muodostavat hyvän esimerkin tämän mahdollisuuden tehokkaasta hyväksikäytöstä. Radio ja televisio taas pystyvät lähettämään tärkeät tapahtumat suorina lähetyksinä samanaikaisesti koko maapallolle. Viime joulun ja uudenvuoden aikaiset järkyttävät Romanian tapahtumat välittyivät heti tapahtumahetkellään koko maailman tietoisuuteen. Puhelin, telex, telekopio ja viimeksi verkostoiksi yhdistetyt tietokoneet mahdollistavat yksilötasolla henkilöiden välisen kaksisuuntaisen tosiaikaisen kommunikoinnin heidän asuinpaikastaan riippumatta.

Yksi yksittäisen ihmisen, liikeyrityksen, yhteisön tai koko kansakunnan käyttäytymisen perusominaisuuksia on huoli omasta hyvinvoinnista ja sen kehittymisestä. Taloudellinen hyvinvointi on tässä aina ollut ja on edelleenkin keskeisellä sijalla. Monet jo toteutuneet ja tulevaisuudessa toteutettaviksi päätetyt tapahtumat maailmalla ovat osoittaneet suomalaisellekin yhteiskunnalle ja yritysmaailmalle, että taloudellinen menestyminen ja asemien säilyttäminen edellyttävät jatkossa yhä tietoisempaa kansainvälistymistä. Euroopan yhdentyminen, siihen liittyvä kansainvälisen kaupan esteiden poistaminen ja kansainvälisen kilpailun voimakas lisääntyminen myös perinteisesti suojatuilla kotimarkkina-aloilla, Kaukoidän maiden talousnousu ja voimakas rynnistys maailmanmarkkinoille sekä monet muut vastaavat tapahtumat tuovat erityisesti pienelle maalle suuren määrän taloudellisia uhkatekijöitä, jos kohta myös uusia mahdollisuuksia. Uhkista selviytyminen ja mahdollisuuksien hyväksikäyttö eivät kuitenkaan onnistu yksinomaan kotimaisin keinoin ja voimin eivätkä yksistään kotoisissa puitteissa. Kansainvälisessä kilpailussa edellytetään toimivia kansainvälisiä yhteyksiä ja kansainvälisen tason taitoja ja osaamista. Tämä asettaa suuret vaatimukset erityisesti yritystoiminnallemme ja koulutusjärjestelmällemme.

Kansainvälistymisen määrällistä kasvuakin vielä merkittävämpi on sen laadullinen muuttuminen. Kansainvälisyys saa yhä uusia muotoja. Olen edellä viitannut yritystoiminnan kansainvälistymiseen sekä koulutuksen merkitykseen tässä yhteydessä. Kansainvälistymisen saamista uusista muodoista otankin esimerkit näiltä alueilta: yritysten kansainvälistymisestä ja korkeakoululaitoksen kansainvälistymisestä.

Vielä parikymmentä vuotta sitten yritysten kansainväliset toiminnot rajoittuivat lähes pelkästään ulkomaankaupan harjoittamiseen. Vientiä hoidettiin agenttien tai agentuuriliikkeiden välityksellä. Ulkomaisen myynnin kasvu johti vähitellen tytäryhtiön perustamiseen kohe- maahan. Tälle tytäryhtiölle saattoi siirtyä myös tuotannollista toimintaa. Ulkomaisen toiminnan onnistuminen voi edelleen johtaa toiminnan monipuolistumiseen esimerkiksi yritysostojen kautta. Vasta yrityksen ulkomaiset operaatiot - niinkuin termi kuuluu - tekivät yrityksestä aidosti kansainvälisen yrityksen. Kokoetu, valmiit uudet markkina- alueet ja jakelukanavat, raaka-aineiden ja työvoiman saatavuus ja edul- lisuus sekä paikallisten olosuhteiden asiantuntemus ovat tyypillisiä tavoitteita, joita kansainvälistymisprosessiin lähteneillä yrityksillä on tässä toiminnassaan ollut. Suuri osa pörssiyhtiöistämme samoin kuin monet valtionyhtiömme ovat nykyään kansainvälisiä yrityksiä sanan laajimmassa merkityksessä.

Myös korkeakoululaitoksessa kansainvälisyys on saamassa uutta merki- tystä ja sisältöä. Korkeakoulut ovat toki aina olleet luonteeltaan kansain- välisiä, ehkä kansainvälisimpiä kaikista instituutioista. Korkeakoulujen molemmat perustehtävät, tieteellinen tutkimus ja tutkimustietoon perus- tuva opetus, edellyttävät tätä välttämättä. Kansainvälisyyden kaikki- naisen voimistumisen ja etenemisen katsotaan nyt kuitenkin vaativan, että kansainvälisyys on tuotava kaikille korkeakouluyhteisön jäsenille omakohtaisen kokemisen tasolle. Ei riitä, että professorit ja muut opetta- jat tekevät tutkimusmatkoja ulkomaille ja osallistuvat kansainvälisiin konferensseihin, ja että opetuksessa seurataan kansainvälistä kehitystä. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni opiskelija suorittaisi osan opinnoistaan (6 kk - 1 v) jossakin ulkomaisessa korkeakoulussa. Vastaavasti suomalaisten korkeakoulujen tulisi ottaa vastaan ulkomaisia opiskelijoita. Ensimmäiset kansainväliset rahoitusjärjestelyt on jo luotu tätä toimintaa varten (Nordplus Pohjoisissa, Erasmus ja Comett Euroopan yhteisön puitteissa jne.). Korkeakoulut ovat tehneet yhteis- työsopimuksia ulkomaisten yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa vaihto-ohjelmien toteuttamiseksi. Vaasan korkeakoulussa esimerkiksi on lähes 10 tällaista sopimusta pohjoismaisten, saksalaisten, itävaltalais- ten ja neuvostoliittolaisten korkeakoulujen kanssa. Vaihtoon osallistuvat opiskelijamäärät eivät vielä ole suuria, mutta hyvässä alussa ollaan. Suunnitteilla olevat kansainvälisen ylioppilastutkinnon suoritusmah- dollisuudet (mm. täällä Vaasassa) tulevat antamaan niihin osallistuville oppilaille erinomaiset lähtöedellytykset kuinka kansainväliseen opiske- luun ja myöhempään työuraan hyvänsä.

Olen edellä tarkastellut kansainvälisyyttä Suomen tai yleisemmin vastaa- vanlaisen kehittyneen maan oman kehityksen näkökulmasta. Kuvan täydentämiseksi näkökulmaa on kuitenkin laajennettava. Tämä laa-

jennus on seurausta jo esillä olleista ihmisten liikkuvuuden lisääntymisestä ja maailmanlaajuisen tiedonvälityksen kasvusta ja nopeutumisesta. Maapallomme on kuvaannollisesti kutistunut. Meille ennen tuntemattomat tai ainakin kaukaisilta tuntuneet asiat ovat tulleet lähellemme. Ja näihin asioihin sisältyy viestejä, joihin emme voi olla ottamatta kantaa. Meille osoitetaan, että maailmassa yhä edelleenkin esiintyy suunnatonta kurjuutta ja köyhyyttä, nälkää ja sairautta. Ihmisiä vainotaan poliittisilla, uskonnollisilla tai muilla perusteilla. Emme olisi ihmisiä, elleimme myös näiden inhimillisten ongelmien kohdalla ajattelisi ja toimisi kansainvälisesti, ottaisi osaltamme epäkohdista maailmanlaajuista vastuuta.

Hyvät nuoret! Kansainvälistymisen suhteen teidän sukupolvenne on aivan erityisasemassa. Minua ja samalla teidän vanhempianne edeltäneet sukupolvet eivät juurikaan joutuneet omakohtaisesti tekemisiin kansainvälisten asioiden kanssa, kylä- tai kaupunkiyhteisö tai laajimmillaan valtakunnan taso riitti useimmille elämänpiiriksi. Minun sukupolveni on tullut aikuisiässä tekemisiin kansainvälisyyden kanssa; monet työnsä välityksellä, lähes kaikki ainakin matkailun ja tiedonvälityksen muodossa. Teillä sen sijaan on mahdollisuus kasvaa aidosti kansainvälisiksi. Tarttukaa tähän mahdollisuuteen kotona, koulussa, opiskeluaikana, työelämässä, missä ikinä toimittekin. Tulevaisuuden Suomea rakennetaan kansainvälisyyden pelisäännöin. Oikein ymmärretty kansainvälisyys on nykypäivän ja tulevaisuuden isänmaallisuutta. Kasvaka kansainvälisiksi suomalaisiksi.